

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра епізоотології, мікробіології і вірусології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Декан факультету ветеринарної медицини
_____ проф. М.І. Цвіліховський
" ____ " _____ 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри епізоотології, мікробіології
і вірусології
Протокол № 4 від «02» червня 2020 р.

В.о. завідувача кафедри _____ Мельник В.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СПЕЦІАЛЬНА ЕПІЗОТОЛОГІЯ»

напрямок підготовки _____
(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»
(шифр і назва спеціальності)

Термін навчання – 1 рік 4 місяці (повний курс навчання)
спеціалізація Ветеринарна медицина
(назва спеціалізації)

факультет ветеринарної медицини _____
(назва факультету)

Розробники:

Недосєков В.В., д.вет.н., професор кафедри епізоотології, мікробіології і вірусології
Мельник В.В., к.вет.н., доцент, в.о. завідувача кафедри епізоотології, мікробіології і вірусології

Київ – 2020

1. Опис навчальної дисципліни

“Спеціальна епізоотологія”

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	<u>21 – Ветеринарна медицина</u> (шифр і назва)	
Напрямок підготовки	_____	
Спеціальність	<u>211 – «Ветеринарна медицина»</u> (шифр і назва)	
Освітній ступінь	<u>Магістр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна (вибіркова)	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	_____
Семестр	1	_____
Лекційні заняття	15 год.	_____ год.
Практичні, семінарські заняття	_____ год.	_____ год.
Лабораторні заняття	15 год.	_____ год.
Самостійна робота	120 год.	_____ год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	30 год. 120 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою поглибленого вивчення дисципліни є фундаментальне опрацювання загальних питань епізоотології, документів МЄБ, які стосуються інфекційних хвороб тварин, запобіжних і профілактичних заходів, глибоке вивчення інфекційних хвороб, які спричинили виклик у сучасному глобалізованому світі (SARS, губчастоподібна енцефалопатія ВРХ, високопатогенний грип птиці, африканська чума свиней), вивчення емерджентних інфекційних хвороб, та тих що не були взяті до уваги при підготовці фахівців за ОС “Бакалавр”.

Завдання:

- поглибити теоретичну підготовку із спеціальної епізоотології;
 - оволодіти сучасними методами захиттєвої та посмертної діагностики інфекційних хвороб тварин;
 - навчитись ставити наукові експерименти та проводити їх статистичні обрахунки;
- отримати навички опрацювання літературних джерел з вибраної тематики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: загальні підходи у профілактиці й боротьбі з транскордонними та емерджентними хворобами, як в Україні, так і в інших країнах світу, інструкції, правила і положення МЕБ стосовно цих інфекцій.

вміти: на основі відповідних знань здійснювати епізоотологічне прогнозування, розраховувати можливі тренди розповсюдження інфекційних захворювань усередині країни, обґрунтовувати радикальні (“стемпінг-аут”) або заходи боротьби із застосуванням вакцинних препаратів, направлених ліквідації інфекційних хвороб тварин.

3. Програма навчальної дисципліни для повного терміну денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Факторні хвороби тварин												
Тема 1. Факторні хвороби, яким притаманна естафетна передача збудника хвороби та ті яким непритаманна.		1		1		16						
Тема 2. Епізоотичний процес і його контроль при факторних хворобах тварин.		1		1		16						
Тема 3. Профілактика факторних хвороб тварин		1		1		16						
Разом за змістовим модулем 1		3		3		48						
Змістовий модуль 2. Транскордонні, емерджентні та екзотичні інфекційні хвороби												
Тема 1. Емерджентні інфекції. Екзотичні інфекції.		2		2		17						

Тема 2. Відомі хвороби, в нових, змінених формах прояву і перебігу, які перейшли на нові види тварин або в нові нозоареали.		2		2		17						
Тема 3. Нові, раніше невідомі наuzzi інфекції. Старі, колись переможені інфекції, але які знову вийшли з-під контролю. Транскордонні інфекційні хвороби.		2		2		17						
Разом за змістовим модулем 2		6		6		51						
Змістовий модуль 3. Захист тварин і людей від інфекційних захворювань, збудники яких можуть бути використані як агенти біотероризму. Стемпінг-аут												
Тема 1. Біотероризм: національна і глобальна загрози.		2		2		17						
Тема 2. Інфекційні хвороби тварин, збудники яких можуть бути використані, як агенти біотероризму		2		2		17						
Тема 3. Стемпінг-аут. Стратегія і тактика контролю і боротьби з інфекційними хворобами		2		2		17						
Разом за змістовим модулем 3		6		6		51						
Курсовий проект (робота) з _____ <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>		-	-	-	-	-		-	-	-		-
Усього годин		15	-	15		120						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
...		

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Анаеробна ентеротоксемія тварин. Бразот. Бешиха. Гемофільозний полісерозит. Дизентерія.	1
2.	Стрептококоз. Вібриоз. Мит. Некробактеріоз. Колібактеріоз. Коліентеротоксемія. Пастерельоз. Сальмонельоз.	1
3.	Колоквіум 1.	2
4.	Положення про “Надзвичайні протиепізоотичні комісії”, які документи та накази регламентують їх роботу. Принцип роботи та функції таких комісій. Загальна характеристика емерджентних інфекційних захворювань. Методи профілактики і захист території держави від занесення збудників емерджентних інфекційних захворювань. Законодавчі акти МЄБ та ЄС у боротьбі й контролі з цими інфекційними хворобами.	1
5.	Розгляд аспектів емерджентності на прикладі (1) нових раніше невідомих науці інфекцій: геморагічна хвороба кролів, коронавірусний ентерит каченят; (2) відомих хвороб в нових, змінених формах прояву і перебігу: інфекційний бурсит курей, сальмонельоз; (3) старих, колись переможених інфекцій, що вийшли з-під контролю служб ветеринарної медицини: класична чума свиней, сказ, туберкульоз великої рогатої худоби.	1
6.	Загальна характеристика екзотичних інфекцій. Методи профілактики і захист території держави від занесення збудників екзотичних інфекційних захворювань. Законодавчі акти МЄБ та ЄС у боротьбі й контролі з цими інфекційними хворобами. Розгляд екзотичних інфекцій на прикладі африканської чуми коней, африканської чуми свиней, чуми великої рогатої худоби, катаральної гарячки овець.	1
7.	Транскордонні інфекційні хвороби. Ящур. Чума великої рогатої худоби. Контагіозна плевропневмонія великої рогатої худоби. Віспа овець та кіз. Чума дрібних жуйних. Високопатогенний грип птиці.	1
8.	Колоквіум 2.	2
9.	Розгляд зв'язку виникнення найбільш небезпечних інфекційних захворювань людей із резервуарною роллю різних видів тварин і птиці гарячки Марбург, Ебола, гарячки Західного Нілу, Крим-Конго	1
10.	Розгляд зв'язку виникнення найбільш небезпечних інфекційних захворювань людей із резервуарною роллю різних видів тварин і птиці гарячки жовта гарячка, аргентинська геморагічна гарячка, гарячки геморагічна гарячка Мачупо, геморагічна гарячка з нирковим синдромом	1

11.	Розгляд зв'язку виникнення найбільш небезпечних інфекційних захворювань людей із резервуарною роллю різних видів тварин і птиці гарячки к'ясанурська лісова хвороба, гарячка денге, чикунчун'я	1
12.	Колоквіум 3.	2
Разом		15

7. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Спонгіформні енцефалопатії	5
2.	Хвороба річки Потомак	5
3.	Хвороба Гета	5
4.	Хвороба Хендра	5
5.	Морбілівірусна чума морських ссавців	5
6.	Хвороба Вессельсборна	5
7.	Нодулярний дерматит	5
8.	Сап	5
9.	Хвороба Найробі	5
10.	Інфекційний гідроперикардит	5
11.	Контагіозна ектима овець і кіз	5
12.	Везикулярна екзантема	5
13.	Везикулярний стоматит	5
14.	Везикулярна хвороба свиней	5
15.	Чума верблюдів	5
16.	Меліюїдоз	5
17.	Високопатогенний грип птиці	5
18.	Лихоманка Західного Нілу	5
19.	Лихоманка Денге	5
20.	Геморагічна лихоманка	5
21.	Хантавірусний легеневий синдром	5
22.	Хвороба Ніпах	5
23.	Вірусна кліщова геморагічна гарячка	5
24.	Вірусний кліщовий енцефаліт	5
Разом		120

8. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Анаеробна ентеротоксемія тварин.
2. Африканська чума свиней.
3. Бешиха.
4. Біогенетичний закон епізоотичного процесу.
5. Браздот.
6. Бруцельоз.

7. Високопатогенний грип птиці.
8. Вібриоз.
9. Віспа овець та кіз.
10. Гемофільозна плевропневмонія.
11. Гемофільозний полісерозит
12. Права Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії при обласній державній адміністрації.
13. Дизентерія.
14. Епізоотичний процес і його контроль при факторних хворобах тварин.
15. Загальна характеристика екзотичних інфекцій.
16. Загальна характеристика емерджентних інфекційних захворювань.
17. Загальна характеристика транскордонних інфекцій.
18. Закон облігатності епізоотичного процесу.
19. Закон потенційності епізоотичного процесу.
20. Закон стресу в епізоотичному процесі.
21. Інфекційна анемія коней.
22. Класична чума свиней.
23. Колібактеріоз.
24. Колієнтеротоксемія.
25. Контагіозна плевропневмонія великої рогатої худоби.
26. Лейкоз великої рогатої худоби.
27. Методи профілактики і захист території держави від занесення збудників емерджентних інфекційних захворювань.
28. Методи профілактики і захист території держави від занесення збудників екзотичних інфекційних захворювань.
29. Методи профілактики і захист території держави від занесення збудників транскордонних інфекційних захворювань.
30. Мит.
31. Мікоплазмоз.
32. Некробактеріоз.
33. Опишіть завдання, що покладаються на Державна надзвичайна протиепізоотична комісія при обласній державній адміністрації
34. Опишіть суть ПОЛОЖЕННЯ про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при Кабінеті Міністрів України.
35. Опишіть суть ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при Раді міністрів Автономної Республіки Крим.
36. Опишіть суть ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при обласній державній адміністрації.
37. Опишіть суть ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при Київській та Севастопольській міській державній адміністрації.
38. Опишіть суть ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при районній державній адміністрації.
39. Опишіть суть ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при міській раді.

40. Особливості діагностики факторних інфекційних хвороб.
41. Пастерельоз.
42. Положення про “Надзвичайні протиепізоотичні комісії”, які документи та накази регламентують їх роботу.
43. Принципові особливості профілактики класичних інфекційних захворювань.
44. Принципові особливості профілактики факторних інфекційних захворювань.
45. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі африканської чуми коней.
46. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі африканської чуми свиней.
47. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі геморагічної хвороби кролів.
48. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі інфекційного бурситу птиці.
49. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі катаральної лихоманки овець.
50. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі коронавірусного ентериту каченят.
51. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі сальмонельозу.
52. Розгляд аспектів емерджентності на прикладі чуми великої рогатої худоби.
53. Сальмонельоз.
54. Сап коней.
55. Сказ.
56. Стрептостафілококоз (мастит).
57. Туберкульоз великої рогатої худоби.
58. Тупикові інфекції і їх роль в інфекційній патології
59. Характерні особливості факторних хвороб, яким властива естафетна передача збудника інфекції.
60. Чума великої рогатої худоби.
61. Чума дрібних жуйних.
62. Шляхи, механізми і фактори передачі збудника інфекції.
63. Ящур.

ВРАЗОК БІЛЕТУ ДЛЯ ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ЕПІЗООТОЛОГІЯ»

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Магістр» напряму підготовки/ спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»	Кафедра <u>епізоотології та організації ветеринарної справи</u> 2019-2020 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № <u>1</u> з дисципліни <u>«СПЕЦІАЛЬНА ЕПІЗООТОЛОГІЯ»</u>	«Затверджую» Завідувач кафедри <u>Недосеков В.В.</u> 14 квітня 2015 р.
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Епізоотичний процес і його контроль при факторних хворобах тварин. Закон облігатності епізоотичного процесу.			
2. Хвороба долини річки Потомак.			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			
1. Розставити у відповідності до української назви захворювань - назви їх збудників:			
1	Сибірка	А	Clostridium tetani
2	Правець	Б	Listeria monocytogenes

3	Ботулізм	В	<i>Clostridium botulinum</i>
4	Лептоспіроз	Г	<i>Bacillus anthracis</i>
5	Лістеріоз	Д	<i>Leptospira haebdomadis, pomona, ieterohaemorrhagiae, grippotyphosa</i>

2. Підберіть назву захворювання відповідно до визначення			
1	Ящур	А	Природно-осередкова хвороба сільськогосподарських, домашніх, промислових і диких тварин, що проявляється в типових випадках гарячкою, жовтяницею, гемоглобінурією, некрозом слизових оболонок та шкіри, у свиней — масовими абортами, народженням і загибеллю нежиттєздатного молодняку
2	Хвороба Ауескі	Б	Хронічне інфекційне захворювання усіх видів сільськогосподарських і диких ссавців, що характеризується абортами із затримкою посліду, розладом репродуктивної здатності тварин, ендометритами, орхітами, бурситами, гідромами та артритами.
3	Сибірка	В	Гостра бактерійна зоонозна інфекція, що характеризується інтоксикацією, розвитком серозно-геморагічного запалення шкіри, лімфатичних вузлів і внутрішніх органів, що протікає в шкірній або септичній формі.
4	Бруцельоз	Г	Гостре зоонозне, контагіозне вірусне захворювання всіх видів ссавців, що характеризується ураженням центральної нервової системи (збудження, судоми, паралічі), ознаками пневмонії, лихоманкою, та нестерпним свербінням і розчухуваннями у всіх видів тварин, за винятком свиней, норок і соболів.
5	Лептоспіроз	Д	Гостра, надзвичайно контагіозна вірусна хвороба свійських і диких парнокопитних тварин, що характеризується короткочасною лихоманкою, розвитком афтозно-ерозійних уражень на слизовій оболонці ротової порожнини, безшерстних ділянках шкіри вінчика, міжкратицевої щілини й вимені. Може хворіти людина.

3. При розтині трупа курки, виявили такі зміни:	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Геморагічний діатез. 2. Геморагічне кільце в ділянці переходу залозистого шлунка в м'язовий. 3. Ціаноз гребеня і сережок. 4. Серозні набряки в підкірній клітковині. 5. Ерозивно-виразковий ентерит з утворенням струпів-бутонів. 6. Зерниста дистрофія печінки, нирок і міокарда. 7. Венозна гіперемія і набряк легень. 8. Незначне збільшення селезінки. 9. Гісто – негнійний лімфоцитарний енцефаліт. <p>Визначте нозологічний діагноз.</p>
1	Пастерельоз
2	Респіраторний мікоплазмоз птиці
3	Інфекційний ларинготрахеїт
4	Інфекційний бронхіт
5	Грип
6	Н'юкаслська хвороба

4. При розтині трупа жеребця виявлені такі зміни:	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Жовтяниці. 2. Альтеративний гепатит. 3. Геморагічний діатез.

	<p>4. Серозний лімфаденіт. 5. Атрофія і депігментація селезінки. 6. Катаральний гастроентерит. 7. Завал товстої кишки. 8. Крововиливи в підшкірній клітковині голови, черевної стінки. 9. Виснаження. 10. Гісто – негнійний серозний енцефаліт.</p> <p>Визначте нозологічний діагноз.</p>
1	Сап
2	Мит
3	Грип коней
4	Інфекційний енцефаломієліт коней
5	Інфекційна анемія
6	Бабезіоз

	5. Класичну чуму свиней викликає:
1	мікобактерія
2	ешерісія
3	тогавірус
4	мікоплазма

	6. Хворих лептоспірозом тварин:
1	знищують разом із шкірою шляхом спалювання
2	лікують із застосуванням гіперімунних сироваток та антибіотиків
3	вакцинують живими або ослабленими вакцинами

	7. Що роблять із хворими на африканську чуму свинями?
1	ізолюють, а потім забивають на м'ясо
2	тварин забивають, а туші спалюють
3	ізолюють і лікують симптоматичними засобами
4	ізолюють і лікують сироваткою реконвалесцентів

	8. Що роблять із тушами при забої хворих на класичну чуму свиней?
1	внутрішні органи утилізують, а м'ясо використовують без обмежень
2	туші разом із шкірою і внутрішніми органами утилізують
3	м'ясо на копченості, а внутрішні органи на промпереробку
4	м'ясо разом із внутрішніми органами використовують на варені ковбаси або консерви

	9. Хронічна хвороба однокопитих тварин, що характеризується гнійним запаленням лімфатичних судин шкіри й підшкірної клітковини та регіонарних лімфовузлів - (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	... мит.
2	... сап.
3	... контагіозний метрит коней.
4	... епізоотичний лімфангіт.
5	... вірусний артеріт коней.
6	... африканська чума коней
7	... грип коней
8	... інфекційна анемія коней
9	... інфекційний енцефаломієліт коней
10	... ринопневмонія коней

	30. Карантин з неблагополучного за інфекційною анемією господарства коней знімають після забою коней, які позитивно реагують на РДП, проведення прикінцевих заходів і одержання від усього поголів'я, старшого за шестимісячний вік негативних результатів серологічних досліджень з інтервалом днів (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	...одного...
2	...трьох...
3	...двох...
4	...30...
5	...15...
6	...21...
7	...45...

9. Методи навчання

- Словесні (лекційний, пояснення, дискусія, інструктаж, бесіда);
- Наочні (демонстрація презентацій, фото відео);
- Практичні (лабораторна робота, практична робота, статистична обробка)

10. Форми контролю

- Поточний (опитування, тестування);
- Рубіжний (контрольна робота, реферат, модулі);
- Підсумковий (тестування, іспит).

11. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл. 1.

Оцінка національна	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

12. Методичне забезпечення

13. Рекомендована література

Базова

1. Бакулов И. Заразные болезни диких животных / И. Бакулов // Ветеринарная газета. – 1997. – №6(120). – С. 7.
2. Барабаш О. Комплексні ділові ігри на заняттях з епізоотології / О. Барабаш, О. Хлівний // Ветеринарна медицина України. – 1998. – № 8. – С 33.
3. Беляков В.Д. Проблема саморегуляции паразитарных систем и механизм развития эпидемического процесса / В.Д. Беляков // Вест. АМН СССР. – 1983. – № 5. – С. 3–9.
4. Вирусные болезни животных / В.Н. Сюрин, А.Я. Самуйленко, Б.В Соловьев, Н.В Фомина // – М: ВНИТИБП, 1998. – 928 с.
5. Галатюк О.Є. Епізоотологія та інфекційні хвороби /О. Галатюк, Л. Цибульчак // Державний агроєкологічний університет, Житомир, 2005.– 564 с.
6. Галатюк О.Є. Профілактика та лікування заразних хвороб коней / О. Є. Галатюк. – Житомир: Видавництво «Рута», 2009. – 400с.
7. Галатюк О.Є. Хвороби бджіл та основи бджільництва /О. Є. Галатюк. – Житомир: Видавництво «Полісся», 2010. – 344 с. + вкл.
8. Гусева Е.В. О зоонозах / Е.В. Гусева // Современные аспекты ветеринарной патологии животных: Тез. докл. научн., конф. – Владимир, 1998. – С. 21–22.
9. Джупина С.И. Теория эпизоотического процесса / С.И. Джупина // Ветеринария. – 1997. –№ 2. – С. 15–19.
10. Джупина С.И. Методы эпизоотологического исследования и теория эпизоотического процесса / С.И. Джупина. – Новосибирск: Наука. Сиб. отд-ние, 1991. – 142 с.
11. Дудников С.А. Количественная эпизоотология: основы прикладной эпидемиологии и биостатистики / С.А. Дудников. – Владимир: Демиург. – 2004. – 460 с.
12. Епідеміологія /А.А. Васильченко, О.М. Вернер, В.М. Гирін та ін. // – К: Здоров'я, 1993.– 464 с.
13. Епізоотологія з мікробіологією. Підручник / Г.В. Козловська, Л.Є. Корнієнко, Н.Г. Наконечна та ін.; За ред. В.П. Постоя. – Вища освіта, 2006. – 543 с.
14. Эпизоотология и инфекционные болезни сельскохозяйственных животных / Л.А. Конопаткин, И.А. Бакулов, Я.В. Нуйкин и др.; Под ред. А.А. Конопаткина. – М: Колос, 1984. – 544 с.
15. Інфекційні хвороби рикетсіозної і хламідіозної етіології: Методичні рекомендації для студентів факультету ветеринарної медицини / Л.Є. Корнієнко, Б.М. Ярчук, Л.М. Корнієнко та ін. – Біла Церква, 2005. – 86 с.
16. Загальна епізоотологія /Ярчук Б.М., Вербицький П.І., Литвин В.П. та ін.; за ред Б.М. Ярчука, Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква, 2002 – 655 с.
17. Инфекционные болезни животных / Б.Ф. Бессарабов, А.А. Вашутин, Е.С. Воронин и др.; под ред. А. А. Сидорчука. – М.: КолосС, 2007. – 671 с.
18. Інфекційні хвороби птиці: підручник для магістрів ветеринарної медицини / Л.Є. Корнієнко, Л.І. Наливайко, Л.А. Дудников та ін.; За ред. Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква, 2011. – 520 с.

19. Інфекційні хвороби тварин з везикулярним синдромом / Л.Є. Корнієнко, В.О. Бусол, В.В. Недосєков та ін.; за ред. Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква, 2010. – 272 с.
20. Каришева А.Ф. Спеціальна епізоотологія. – К.: Вища освіта, 2002. – 700 с.
21. Кравців Р.. Збереження диких тварин та птиці в контексті підготовки лікарів ветеринарної медицини для даної галузі / Р. Кравців, В. Завірюха, Я. Крупник // Ветеринарна медицина України. – 2000. – № 1. – С 16–17.
22. Литвин В.Ю. Вопросы природной очаговости болезней / В.Ю. Литвин. – Алма-Ата, 1986. – Вып. 14. – С. 114–124.
23. Литвин В.Ю. Природноочаговые инфекции: ключевые вопросы и новые позиции / В.Ю. Литвин // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1999. – №5. – С. 26–33.
24. Макаров В.В. Диагностическая теория и практика в эпизоотологии / В.В. Макаров // Ветеринарная газета. – 2000. – № 11. – С. 6–7.
25. Макаров В.В. О некоторых новых явлениях и проблемах эпизоотологии / В.В. Макаров // Ветеринарная газета. – 1999. – № 15. – С. 5.
26. Макаров В.В. Ветеринарное здравоохранение и его значение в инфекционной патологии человека / В.В. Макаров, А.А. Воробьев // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1999. – № 4. – С. 111–115.
27. Меркулов А.Ф. Организационные основы эпидемиолого-эпизоотологического надзора за зоонозами / А.Ф. Меркулов, А.А. Нафеев, Д.А. Васильев // Вопросы микробиологии, эпизоотологии и вет. санитар, экспертизы. – Ульяновск, 1998. – С. 21–27.
28. Недосєков В.В. Міжнародна класифікація хвороб і особливо небезпечні інфекції тварин (навчальний посібник до лекційного курсу з дисципліни “Епізоотологія та інфекційні хвороби”/ В.В. Недосєков, В.В. Макаров // НУБіП: Київ, 2010. – 120 с.
29. Сапронозні інфекційні хвороби / Л.Є. Корнієнко, В.В. Недосєков, В.О. Бусол та ін.; за ред. Л.Є. Корнієнка, В.О. Бусола. – Біла Церква, 2010. – 306 с.
30. Сергиев В.П. Инфекционные болезни на рубеже веков: осознание биологической угрозы / В.П. Сергиев, Н.Н. Филатов. – Центр исследования проблем безопасности РАН. – М.: Наука, 2006. – 572 с.
31. Таршис М. От проблемы природной очаговости к проблеме экономической эффективности / М. Таршис // Ветеринарная газета. – 1996. – № 10. – С. 2.
32. Хронічні інфекційні хвороби тварин / Л.Є. Корнієнко, В.О. Бусол, В.В. Недосєков та ін.; за ред. В.О. Бусола, Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква, 2009. – 291 с.
33. Частная эпизоотология: учеб. Пособие для студентов высших учебных заведений / В.В. Максимович, Н.В. Сеница, В.Ф. Багрецов и др.; под ред. В.В. Максимовича. – Минск: ИВЦ Минфина, 2010. – 628 с.
34. Эпизоотологический метод исследования: учебное пособие / В.В. Макаров, А.В. Святковский, В.А. Кузьмин, О.И. Сухарев // СПб.: Лань, 2009. – 224 с.
35. Ярчук Б.М. Сенсовий бік терміну “інфекція” і “персистенція” та їх сучасне розуміння / Б.М. Ярчук, Л.Є. Корнієнко, Л.М. Корнієнко // Ветеринарна медицина України. – 1997. – № 7. – С 24–25.
36. Ярчук Б.М. Ще раз про повільні інфекції й губкоподібні енцефалопатії зокрема /

Б.М. Ярчук, Л.Є. Корнієнко, Л.М. Корнієнко //Ветеринарна медицина України. – 1997. –№ 10. – С. 12–15.

Допоміжна

1. Бакулов И.А., Таршис М.Г. Словарь ветеринарных терминов. - М.: АОЗТ «Эделвейс», 1995.
2. Ветеринарное законодательство. В 3-х томах. -М.: Колос, 1972, 1972, 1981.
3. Вингфилд В.Е. Секреты неотложной ветеринарной помощи / Пер. с англ. - СПб.: Изд. БИНОМ - Невский диалект, 2000.
4. Ветеринарна дезінфекція, дезодорація, дезінсекція, дезінвазія, дератизація / Інструкція. - К., 2005.
5. Ветеринарные препараты: Справочник / Под ред. А.Д. Третьякова. - М.: Агропромиздат, 1988.
6. Довідник ветеринарних препаратів і кормових добавок зарубіжного виробництва / М.В. Косенко, П.П. Достоевський, А.В. Березовський, П.І Вербицький, Ю.М. Косенко, П.Д. Нікітін. - К.: Ветінформ, 1999.
7. Закон України "Про безпечність та якість харчових продуктів і продовольчої сировини". № 2809-ІУ. - К., 2005.
8. Закон України "Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції". № 1393-ХІУ. - К., 2000.
9. Камышников В.С. Справочник по клинико-биохимической лабораторной диагностике: в 2-х томах. - Минск: Беларусь, 2000. -Т.1,2.
10. Кленова И.Ф, Илюхина И.Н., Неписанова Л.Я. Зарубежные ветеринарные препараты в России: Справочник. - М., 1999.
11. Лекарственные средства ветеринарного назначения в России: Справочник / Под ред. Т.В. Жучковой. - М.: АстраФармСервис, 2001.
12. Справочник ветеринарных препаратов / Под ред. П.П. Достоевского. -К.: Урожай, 1986.
13. Російсько-український словник термінів ветеринарної медицини / Укладачі: Рудик С.К., Гудков С.П., Риженко Г.Ф. та ін. / К.: Урожай, 1994.
14. Сюрин В.Н., Белоусова Р.В., Фомина Н.В. Диагностика вирусных болезней животных. Справочник. -М.: Колос, 1991.
15. Эпизоотологический словарь-справочник. И.А. Бакулов, Г.Г. Юрков, В.А. Ведерников и др. -М.: Россельхозиздат, 1986.

Інформаційні ресурси

1. (<http://www.who.int>) Сайт ВООЗ
2. (<http://www.oie.int/en/animal-health-in-the-world/oie-listed-diseases-2011>) Сайт МЕБ.
3. Большая медицинская библиотека <http://med-lib.ru/spravoch/infekt/index.php>
4. Державний комітет ветеринарної медицини України <http://www.vet.gov.ua/law/ua/>